

Резван Оксана Олексіївна

*д.пед. н., проф., зав. кафедри психології, педагогіки
та мовної підготовки ХНУМГ імені О.М. Бекетова*

rezvanoksana1@gmail.com

ЦІННІСНІ КАТЕГОРІЇ МОЛОДІ В АСПЕКТІ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Концепція поколінь (кожне покоління відрізняється від попереднього на основі різних цінностей, в умовах яких воно зростало), представлена в праці каліфорнійських соціологів Вільяма Штрауса і Нейла Хоува «Покоління» (1991), зробила революцію у свідомості суспільства щодо розуміння одвічного конфлікту «батьків – дітей», причинами якого науковці означили різність цінностей, які сформувалися внаслідок переживання історичних подій певної епохи.

Автори розглянули історію США з 1584 року – через послідовність біографій поколінь (13 поколінь), представники яких зростали в умовах конкретних соціально-політичних подій, і зробили висновки, що діти відрізняються від батьків набором цінностей, які формуються до 12–14 років внаслідок як історичних соціальних подій, так і особливостей сімейного виховання. Набуті в період зростання цінності люди зберігають, коли самі вже перестають бути молодими.

Наразі в соціумі живе і діє чотири покоління: «бемі-бумери» (70+), X (45+), міленіали Y (30+), центуніали Z (ще не вийшли на активний професійний ринок праці). Отже, активними в соціумі є три перші покоління. Найбільш категоричним є ціннісний розрив між поколінням бемі-бумерів і X, оскільки у період 1990-х і далі світ перебував в економічній кризі, що позначилась на небажанні відділятися (сепаруватися) молодим поколінням від старших, зниженні їхньої соціальної відповідальності і активності.

Нашим завданням є дослідити, які цінності є інтегральними для різних поколінь, у чому вони можуть бути антагоністичними, що становитиме потенційний ризик для взаємодії представників різних поколінь у сімейних стосунках і у професійній комунікації.

По-перше, змінюються практики дорослішання: перетворення відбуваються у процесах ініціації дорослості: перше використання алкоголю, куріння, бійка (для хлопчиків), секс. Наразі ці цінності ініціації знижені – внаслідок доступності, зняття сакральності. Наприклад, цінність бійки знизилась внаслідок того, що самі діти стали більш цінними (їх об'єктивно менше), за ними посилюється нагляд (зараз є супровід батьків дітей у школу – зі школи, на гуртки, тобто дитина вже не залишається наодинці на вулиці, де з нею може статись пригода...), агресія не в моді...

Секс також «подешевів». Американці говорять «*food is the new sex*» – «їжа – новий секс». Молодь краще збуджується через гарну їжу (картинку їжі), а не картинку сексу. Знов-таки є пояснення цього феномену – через соціальні реалії: народжуваність знижується, тому підвищена сексуальність не в пріоритеті, краще навчитись готувати. Доказ цьому – великий відсоток американської молоді із зайвою вагою.

По-друге, особливістю покоління центуніалів є сформоване вміння безконфліктного спілкування (неагресивного), що обумовлено високим рівнем толерантності суспільства в цілому. Це покоління вміє використовувати аргументи, доводити власну думку, водночас особливістю їхньої комунікації є її писемні форми (дописи у соцмережах, месенджерах тощо).

Оскільки на покоління центуніалів випало випробовування вимушеною ізоляцією (COVID), молодь виявляє дещо інтровертовану орієнтацію: обирає онлайн-життя замість реальної взаємодії (замовляти речі в онлайн-магазинах, грати у віртуальні ігри з випадковими онлайн-партнерами тощо), навіть процес сепарації від батьків у цього покоління є неактуальним – вони обирають жити разом замість відокремлюватись.

Отже, молоде покоління, що виходить наразі на ринок праці, визначається особливим стилем життя, сформованим особливостями їхнього дорослішання.